

A MAGYAR
NÉPKÖZTÁRSASÁG
ALKOTMÁNYA

**A MAGYAR
NÉPKÖZTÁRSASÁG
ALKOTMÁNYA**

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ/1985

MÁSODIK KIADÁS

ISBN 963 09 2506 0
(3867)

1972. ÉVI I. TÖRVÉNY

AZ 1949. ÉVI XX. TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSÁRÓL ÉS A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYÁNAK EGYSÉGES SZÖVEGÉRŐL

Az Országgyűlés az 1949. évi XX. törvényt ezzel a törvénnyel módosítja, és a Magyar Népköztársaság Alkotmányának hatályos szövegét megállapítja.*

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA

Magyarországot több, mint egy évezreden át a nép munkája, áldozatvállalása, társadalomformáló ereje élte és tartotta fenn. Az államhatalom ugyanakkor az uralkodó osztályok eszköze volt a jogfosztott nép elnyomására és kizsákmányolásá-

* Módosította az 1975. évi I. törvény és az 1983. évi II. törvény.

ra. Népünk nehéz küzdelmet folytatott a társadalmi haladásért, az ország függetlenségéért; számtalan megpróbáltatás közepette védte és őrizte nemzeti létünket.

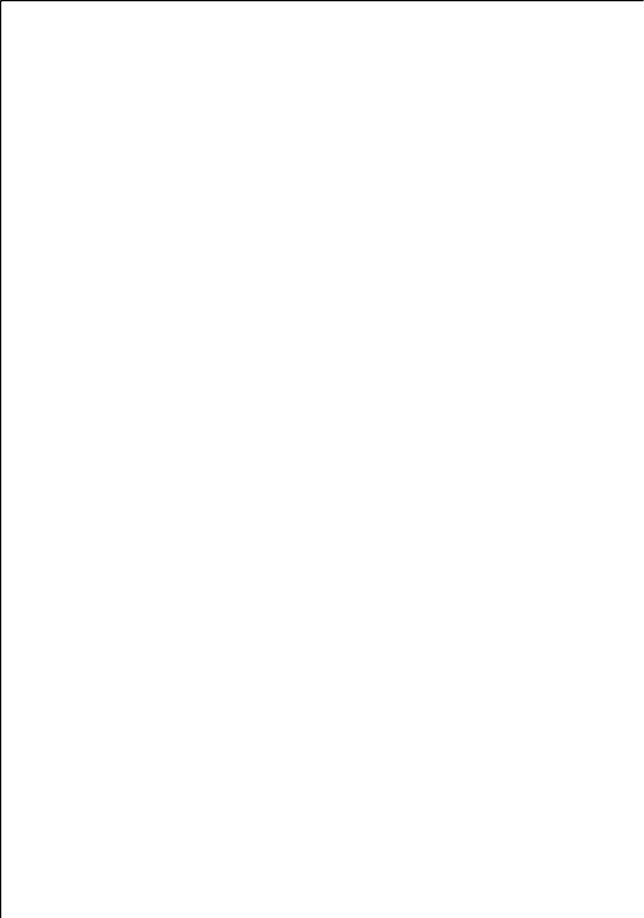
Történelmünknek új korszaka kezdődött, amikor a Szovjetunió a második világháborúban kivívott győzelmei során felszabadította hazánkat a fasizmus elnyomása alól, és megnyitotta a magyar nép előtt a demokratikus fejlődés útját. A dolgozó nép a Szovjetunió baráti támogatásával újjáépítette a háború sújtotta, romokban heverő országot. A régi rend urai és védelmezői ellen folytatott küzdelemben a magyar munkásosztály – szövetségben a dolgozó parasztsággal, együttműködve a haladó értelmiséggel – kivívta és megszilárdította a dolgozó nép hatalmát.

A forradalmi harcokban megedződött munkásosztály vezetésével, az 1919. évi Tanácsköztársaság tapasztalataival gazdagodva, a szocialista országok közösségére támaszkodva népünk lerakta a szocializmus alapjait. Hazánkban uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok. A régi helyén új ország született, amelyben az államhatalom a nép érdekeit, az állampolgárok alkotóerejének szabad kibontakozását és jólétét szolgálja. A

magyar nép nemzeti egységbe tömörülve a szocializmus teljes felépítésén munkálkodik.

A Magyar Népköztársaság Alkotmánya kifejezi az országunk életében végbement alapvető változásokat, a társadalmi haladásért vívott küzdelem és az országépítő munka történelmi eredményeit.

Az Alkotmány, mint a Magyar Népköztársaság alaptörvénye, biztosítja eddigi eredményeinket és további előrehaladásunkat a szocializmus útján.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG TÁRSADALMI RENDJE

1. § Magyarország: népköztársaság.

2. § (1) A Magyar Népköztársaság szocialista állam.

(2) A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé.

(3) A Magyar Népköztársaságban a társadalom vezető osztálya a munkásosztály, amely a hatalmat a szövetkezetekbe tömörült parasztsággal szövetségben, az értelmiséggel és a társadalom többi dolgozó rétegével együtt gyakorolja.

(4) A város és a falu dolgozói választott és a népnek felelős küldöttek által gyakorolják hatalmukat.

(5) Az állampolgárok munkahelyükön és lakóhelyükön közvetlenül is részt vesznek a közügyek intézésében.

3. § A munkásosztály marxista–leninista pártja a társadalom vezető ereje.

4. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja a társadalmi szervezetek részvételét a szocialista építőmunkában.

(2) A Hazafias Népfront tömöríti a társadalom erőit a szocializmus teljes felépítésére, a politikai, gazdasági és kulturális feladatok megoldására, közreműködik a népképviselői szervek megválasztásában és munkájában.

(3) A szakszervezetek védik és erősítik a néphatalmat, védik és képviselik a dolgozók érdekeit.

5. § (1) A Magyar Népköztársaság állama védi a dolgozó nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét, harcol az ember ember általi kizsákmányolásának minden formája ellen, szervezi a társadalom erőit a szocializmus teljes felépítésére.

(2) A Magyar Népköztársaság, mint a szocialista világrendszer része, fejleszti és erősíti barátságát a szocialista országokkal; a béke és az emberi haladás érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával.

6. § (1) A Magyar Népköztársaságban a kizsákmányoló osztályok megszüntetésével uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok. A gazdasági rend alapja a termelési eszközök társadalmi tulajdona.

(2) A Magyar Népköztársaság fejleszti és védi a társadalmi tulajdon minden formáját.

7. § A Magyar Népköztársaság gazdasági életét állami népgazdasági terv határozza meg. Az állam a társadalmi tulajdonban levő vállalatokra, szövetkezetekre és intézményekre támaszkodva irányítja és ellenőrzi a népgazdaságot a termelőerők fejlesztése, a társadalmi tulajdon növelése, az állampolgárok anyagi és műveltségi színvonalának rendszeres emelése és az ország védelmi erejének fokozása érdekében.

8. § (1) Az állami tulajdon az egész nép vagyona.

(2) Az állam tulajdona mindenekelőtt: a föld méhének kincsei, az állami földterület, a természeti erőforrások, a jelentős üzemek és bányák, a vasút, a közutak, a vízi és légi utak, a bankok, a posta, a távíró, a távbeszélő, a rádió és a televízió.

(3) Az állami tulajdonnak, valamint az állam kizárólagos gazdasági tevékenységének körét törvény határozza meg.

9. § Az állami vállalatok és gazdálkodó szervek a társadalom általános érdekeinek szolgálatában, a törvényben meghatározott módon és felelősséggel önállóan gazdálkodnak a rájuk bízott vagyonnal.

10. § (1) A szövetkezetek a szocialista társadalmi rend részei; a szocialista állam társadalmi és gazdasági céljaival összhangban szolgálják tagságuk érdekeit.

(2) Az állam támogatja a dolgozók önkéntes társuláson alapuló szövetkezeti mozgalmát, a szocialista szövetkezeti tulajdon fejlesztését, biztosítja a szövetkezetek önállóságát, a szocialista szövetkezeti elvek érvényesítése érdekében felügyeletet gyakorol tevékenységük fölött.

(3) A Magyar Népköztársaság különös gondot fordít a parasztság mezőgazdasági termelőszövetkezeteire. Védi és fejleszti a föld szövetkezeti-szocialista tulajdonát.

11. § A Magyar Népköztársaság elismeri és védi a személyi tulajdont.

12. § Az állam elismeri a kisárutermelők társadalmilag hasznos gazdasági tevékenységét. A magántulajdon és magánkezdeményezés azonban nem sértheti a köz érdekeit.

13. § Az Alkotmány biztosítja az öröklési jogot.

14. § (1) A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének alapja a munka.

(2) Minden munkaképes állampolgárnak joga és kötelessége, hogy képességei szerint dolgozzék.

(3) Az állampolgárok munkájukkal, munkaversenyben való részvételükkel, a munkafegyelem fokozásával és a munkamódszerek tökéletesítésével a szocialista építés ügyét szolgálják.

(4) A Magyar Népköztársaság a „Mindenki képessége szerint, mindenkinek munkája szerint” szocialista elv következetes megvalósítására törekszik.

15. § A Magyar Népköztársaság védi a házasság és a család intézményét.

16. § A Magyar Népköztársaság különös gondot fordít az ifjúság fejlődésére és szocialista nevelésére; védelmezi az ifjúság érdekeit.

17. § A Magyar Népköztársaság védi az állampolgárok életét, testi épségét, egészségét, és betegség, munkaképtelenség, öregség esetén támogatja őket.

18. § A Magyar Népköztársaság szervezi és támogatja a társadalom fejlődését előmozdító tudományos munkát, segíti a haladást szolgáló művészetet, biztosítja az állampolgárok képzettségének és műveltségének állandó növelését.

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
ORSZÁGGYŰLÉSE
ÉS A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
ELNÖKI TANÁCSA**

AZ ORSZÁGGYŰLÉS

19. § (1) A Magyar Népköztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviseleti szerve az Országgyűlés.

(2) Az Országgyűlés gyakorolja a népszuverenitásból eredő összes jogot, biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés

a) megalkotja a Magyar Népköztársaság Alkotmányát,

b) törvényeket alkot,

c) meghatározza a népgazdasági tervet,

d) megállapítja az állami költségvetést, és jóváhagyja végrehajtását,

e) megvitatja és jóváhagyja a Kormány programját,

f) a Magyar Népköztársaság nevében nemzetközi szerződéseket erősít meg,

g) dönt a hadiállapot kinyilvánításáról és a békekötés kérdéséről,

h) megválasztja a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsát,

i) megválasztja a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsát,

j) minisztériumokat létesít,

k) megválasztja a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának elnökét és a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészét,

l) ellenőrzi az Alkotmány megtartását; megsemmisíti az állami szerveknek Alkotmányba ütköző vagy a társadalom érdekeit sértő rendelkezését.

20. § (1) Az Országgyűlést ötévi időtartamra választják.

(2) Az országgyűlési képviselők tevékenységüket választóik, a köz érdekében végzik.

(3) Az országgyűlési képviselők kötelesek rendszeresen beszámolni működésükről választóiknak.

(4) Országgyűlési képviselőt az Országgyűlés

hozzájárulása nélkül letartóztatni vagy ellene büntető eljárást indítani – a tettenérés esetét kivéve – nem lehet.

(5) Minden olyan politikai, gazdasági vagy egyéb tevékenység, illetőleg magatartás, amely ellentétben áll a társadalom érdekeivel, összeférhetetlen az országgyűlési képviselői megbízással.

21. § (1) Az Országgyűlés elnököt, alelnököket és jegyzőket választ tagjai sorából.

(2) Az Országgyűlés állandó bizottságokat alakít tagjaiból, és bármely kérdés megvizsgálására bizottságot küldhet ki.

(3) Az Országgyűlés Alkotmányjogi Tanácsot választ. Az Alkotmányjogi Tanács ellenőrzi a jogszabályok és jogi iránymutatások alkotmányosságát. Az Alkotmánnyal ellentétes rendelkezés végrehajtását – az Országgyűlés és az Elnöki Tanács által alkotott jogszabályok, valamint a Legfelsőbb Bíróság irányelvei és elvi döntései kivételével – felfüggesztheti.

(4) Az országgyűlési bizottságok és az Alkotmányjogi Tanács által kívánt adatokat mindenki köteles a rendelkezésükre bocsátani, illetőleg köteles előttük vallomást tenni.

22. § (1) Az Országgyűlés évenként legalább két ülészakot tart.

(2) Az Országgyűlést a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának határozata alapján vagy a képviselők egyharmadának írásbeli kérelmére össze kell hívni.

(3) Az Országgyűlés összehívásáról az Elnöki Tanács gondoskodik.

23. § Az Országgyűlés ülései általában nyilvánosak. Rendkívüli esetben az Országgyűlés zárt ülés tartását is elhatározhatja.

24. § (1) Az Országgyűlés akkor határozatképes, ha a képviselőknek legalább a fele jelen van.

(2) Határozatait az Országgyűlés szótöbbséggel hozza.

(3) Az Alkotmány megváltoztatásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

(4) Az Országgyűlés ügyrendben állapítja meg működésének szabályait és tárgyalási rendjét.

25. § (1) Törvényt a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa, a Minisztertanács, minden or-

szágyűlési bizottság és bármely országgyűlési képviselő kezdeményezhet.

(2) A törvényhozás joga az Országgyűlést illeti meg.

26. § Az Országgyűlés által elfogadott törvényt a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke és titkára írja alá. A törvény kihirdetéséről az Elnöki Tanács elnöke gondoskodik. A törvényt a hivatalos lapban ki kell hirdetni.

27. § Az Országgyűlés tagjai a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsához, tovább a Minisztertanácshoz vagy annak bármelyik tagjához, az államtitkárokhoz, a Legfelsőbb Bíróság elnökéhez, a legfőbb ügyészhez feladatkörükbe tartozó minden ügyben kérdéseket intézhetnek. Akihez a kérdést intézték, az Országgyűlésen köteles választ adni.

28. § (1) Az Országgyűlés kimondhatja feloszlását megbízatásának lejárta előtt is.

(2) Háború vagy egyéb rendkívüli körülmények esetén az Országgyűlés kimondhatja megbízatásá-

nak meghatározott időre való meghosszabbítását is.

(3) A feloszlott Országgyűlést a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa háború vagy egyéb rendkívüli körülmények esetén ismét összehívhatja. Megbízatásának meghosszabbításáról az összehívott Országgyűlés maga határoz.

(4) Az Országgyűlés megbízatásának lejártától, illetőleg feloszlásától számított három hónapon belül új Országgyűlést kell választani.

(5) A megválasztott Országgyűlést az Elnöki Tanács a választást követő egy hónapon belül hívja egybe.

AZ ELNÖKI TANÁCS

29. § (1) Az Országgyűlés az első ülésén tagjai sorából megválasztja a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsát: az Elnöki Tanács elnökét, két helyettes elnökét, titkárát és 17 tagját.

(2) A Minisztertanács elnöke, elnökhelyettesei, tagjai és az államtitkárok – mint az állam végrehajtó szerveinek vezető tisztségviselői – az Elnöki Tanácsba nem választhatók be.

30. § (1) A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa

- a) kitűzi az országgyűlési választásokat,*
- b) összehívja az Országgyűlést,*
- c) törvényeket kezdeményez,*
- d) országos jelentőségű kérdésekben népszavazást rendelhet el,*
- e) a Magyar Népköztársaság nevében nemzetközi szerződéseket köt és erősít meg,*
- f) megbízza és fogadja a nagyköveteket és követeket,*
- g) megválasztja a hivatásos bírákat,*
- h) kinevezi az államtitkárokat és a törvény által meghatározott fontosabb megbízatású állami alkalmazottakat, valamint a fegyveres erők magasabb rendfokozatú tisztjeit,*
- i) alapítja és adományozza a Magyar Népköztársaság rendjeleit és címeit, hozzájárul külföldi rendjelek és címek viseléséhez,*
- j) gyakorolja a kegyelmezési jogot.*

(2) Az Elnöki Tanács örökdik az Alkotmány végrehajtásán. E jogkörében minden olyan jogszabályt, államigazgatási határozatot vagy intézkedést, amely az Alkotmányba ütközik, megsemmisít, illetőleg megváltoztat.

(3) Az Elnöki Tanács alkotmányossági felügyeletet gyakorol a tanácsok fölött:

a) kitűzi a tanácsok általános választását,

b) gondoskodik a tanácsok jogainak védelméről,

c) feloszlatja azt a tanácsot, amelynek működése az Alkotmányba ütközik, vagy a nép érdekeit súlyosan veszélyezteti.

(4) Az Elnöki Tanács dönt mindazokban az ügyekben, amelyeket külön törvény a hatáskörébe utal.

(5) Ha az Országgyűlés nem ülészik, az Országgyűlés jogkörét az Elnöki Tanács gyakorolja; az Alkotmányt azonban nem változtathatja meg.

(6) Az Elnöki Tanács által alkotott jogszabályok törvényerejű rendeletek. Ezeket az Országgyűlés legközelebbi ülésén be kell mutatni.

31. § (1) Háború vagy az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély esetén a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa rendkívüli hatáskörrel felruházott Honvédelmi Tanácsot hozhat létre.

(2) Az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszélyt és annak megszűnését az Elnöki Tanács állapítja meg és hirdeti ki.

32. § (1) A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának megbízatása akkor szűnik meg, amikor az Országgyűlés megválasztotta az új Elnöki Tanácsot.

(2) Az Elnöki Tanács az Országgyűlésnek felelős, és köteles működéséről az Országgyűlésnek beszámolni.

(3) Az Országgyűlés jogosult az Elnöki Tanácsot vagy annak bármely tagját visszahívni.

(4) Az Elnöki Tanács határozatképességéhez az elnökön és a titkáron kívül 9 tag jelenléte szükséges.

(5) Az Elnöki Tanács minden határozatát és intézkedését az elnök és a titkár írja alá. Törvényerejű rendeleteit a hivatalos lapban ki kell hirdetni.

(6) Akadályoztatás esetén az Elnöki Tanács elnökét a helyettes elnök, titkárát az Elnöki Tanács által megbízott tagja helyettesíti.

(7) Az Elnöki Tanács maga állapítja meg ügyrendjét.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG MINISZTERTANÁCSA

33. § (1) A Minisztertanács (Kormány)

a) a Minisztertanács elnökéből,

b) az elnökhelyettesekből,

c) az államminiszterekből,

d) a minisztériumokat vezető miniszterekből, az Országos Tervhivatal elnökéből és a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság elnökéből áll.

(2) A Minisztertanácsot, a Minisztertanács elnökét és tagjait az Országgyűlés a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának javaslatára választja meg és menti fel.

(3) A Minisztertanács tagjai részt vesznek és fel szólalhatnak az Országgyűlés ülésein.

34. § A Magyar Népköztársaság minisztériumainak felsorolását külön törvény tartalmazza.

35. § (1) A Minisztertanács

a) védi és biztosítja az állami, társadalmi rendet és az állampolgárok jogait,

b) biztosítja a törvények és törvényerejű rendeletek végrehajtását,

c) irányítja a minisztériumok és a közvetlenül alárendelt egyéb szervek munkáját, összehangolja tevékenységüket,

d) irányítja a tanácsokat, ellátja tevékenységük törvényességi felügyeletét,

e) biztosítja a népgazdasági tervek kidolgozását, gondoskodik megvalósításukról,

f) meghatározza a tudományos és kulturális fejlesztés irányát, biztosítja a szükséges személyi és anyagi feltételeket,

g) meghatározza a szociális és egészségügyi ellátás rendszerét, gondoskodik anyagi fedezetéről,

h) nemzetközi szerződéseket köt és hagy jóvá,

i) ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket jogszabály a hatáskörébe utal.

(2) A Minisztertanács a maga feladatkörében rendeleteket bocsát ki, és határozatokat hoz. Ezeket a Minisztertanács elnöke írja alá. A Minisztertanács rendelete és határozata törvénnyel és törvényerejű rendelettel nem lehet ellentétes. A Mi-

nisztertanács rendeleteit a hivatalos lapban ki kell hirdetni.

(3) A Minisztertanács az alárendelt szervek által hozott minden olyan jogszabályt, határozatot vagy intézkedést megsemmisít, illetőleg megváltoztat, amely törvénybe ütközik, vagy közérdeket sért.

(4) A Minisztertanács megsemmisíti a tanácsoknak azokat a rendeleteit, határozatait, amelyek a társadalom érdekét sértik.

36. § Feladatának ellátása során a Minisztertanács együttműködik az érdekelt társadalmi szervezetekkel.

37. § (1) A Minisztertanács elnöke vezeti a Minisztertanács üléseit, gondoskodik a Minisztertanács rendeleteinek és határozatainak végrehajtásáról.

(2) A miniszterek a jogszabályok rendelkezéseinek és a Minisztertanács határozatainak megfelelően vezetik az államigazgatásnak feladatkörükbe tartozó ágait, és irányítják az alájuk rendelt szerveket.

(3) A Minisztertanács elnöke, elnökhelyettesei

és tagjai feladatuk ellátása körében rendeleteket adhatnak ki. Ezek azonban törvénnyel, törvényerejű rendelettel vagy a Minisztertanács rendeletével és határozatával nem lehetnek ellentétesek. A rendeleteket a hivatalos lapban ki kell hirdetni.

38. § Az országos hatáskörű szerv vezetésével megbízott államtitkár – a Minisztertanács által meghatározott feladatkörében – az állampolgárookra, az állami szervekre és a gazdálkodó szervezetekre kötelező rendelkezéseket adhat ki. Ezeket a hivatalos lapban ki kell hirdetni. E rendelkezések nem lehetnek ellentétesek az Országgyűlés, az Elnöki Tanács és a Minisztertanács által alkotott jogszabályokkal, valamint a miniszteri rendelettel.

39. § (1) Működéséért a Minisztertanács az Országgyűlésnek felelős. Munkájáról az Országgyűlésnek rendszeresen köteles beszámolni.

(2) A Minisztertanács tagjai és az államtitkárok a Minisztertanácsnak és az Országgyűlésnek felelősek: tevékenységükről kötelesek a Minisztertanácsnak és az Országgyűlésnek beszámolni. Jogállásukat és felelősségre vonásuk módját külön törvény szabályozza.

40. § (1) A Minisztertanács meghatározott feladatkörök ellátására kormánybizottságokat alakíthat.

(2) A Minisztertanács az államigazgatás körébe tartozó bármely ügyben közvetlenül vagy valamely tagja által intézkedhet.

(3) A Minisztertanács jogosult az államigazgatás bármely ágát közvetlenül felügyelete alá vonni és erre külön szerveket létesíteni.

A TANÁCSOK

41. § (1) A Magyar Népköztársaság területe fővárosra, megyékre, városokra, községekre tagozódik.

(2) A főváros és a városok kerületekre oszthatók.

42. § (1) Tanács működik a fővárosban, a megyékben, a főváros kerületeiben, a városokban és a községekben. Tanácsot több község közösen is alakíthat.

(2) A tanácsok tagjait ötévi időtartamra választják.

(3) A tanács a lakosság tevékeny részvételével látja el feladatait, munkájában közvetlenül támaszkodik a társadalmi szervezetekre, és együttműködik a nem tanácsi szervekkel.

(4) A tanácsstagok kötelesek választóiknak a ta-

nács munkájáról és saját tevékenységükről rendszeresen beszámolni.

43. § (1) A tanács

a) képviseli a lakosság érdekeit, működési területén megvalósítja a dolgozó nép önkormányzatát,

b) gondoskodik a központi állami és a helyi célok megvalósításáról, a hatáskörébe utalt feladatok önálló ellátásáról, a jogszabályok végrehajtásáról,

c) meghatározza – az állami népgazdasági terv és az állami költségvetés alapján – terveit és költségvetését, irányítja és ellenőrzi a tervek végrehajtását, a költségvetés felhasználását; anyagi eszközeivel önállóan gazdálkodik,

d) gondoskodik a terület- és a településfejlesztésről, szervezi a lakosság szükségleteinek kielégítését,

e) közreműködik az állami és társadalmi rend biztosításában, a társadalmi tulajdon védelmében.

(2) Működési körében a tanács rendeletet vagy határozatot hozhat, amely azonban nem lehet ellentétes törvénnyel, törvényerejű rendelettel, minisztertanácsi rendelettel vagy határozattal, miniszteri rendelettel, államtitkári rendelkezéssel

vagy felsőbb fokú tanácsrendelettel. A tanácsrendeletet a helyben szokásos módon ki kell hirdetni.

44. § (1) A tanács végrehajtó bizottságot választ, bizottságokat alakít, szakigazgatási szerveket hoz létre, vállalatokat és intézményeket alapíthat.

(2) A tanácsokra vonatkozó részletes szabályokat törvény állapítja meg.

A BÍRÓI SZERVEZET

45. § (1) A Magyar Népköztársaságban az igazságszolgáltatást a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága, a Fővárosi Bíróság és a megyei bíróságok, valamint a helyi bíróságok gyakorolják.

(2) A törvény az ügyek meghatározott csoportjaira külön bíróságok létesítését is elrendelheti.

46. § A bíróságok hivatásos bírákból és népi ülnökökből alakított tanácsokban ítélik. A törvény e szabály alól kivételt engedhet.

47. § A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága elvi irányítást gyakorol az összes bíróságok bírói működése és ítélezése fölött. A Legfelsőbb Bíróság irányelvei és elvi döntései a bíróság számára kötelezők.

48. § (1) A Magyar Népköztársaságban a bírói tisztségeket választással töltik be; a megválasztott bírák törvényben meghatározott okok alapján visszahívhatók.

(2) A Legfelsőbb Bíróság elnökét az Országgyűlés az első ülésén a következő Országgyűlés első üléséig terjedő időszakra választja. A Legfelsőbb Bíróság elnöke köteles a Legfelsőbb Bíróság működéséről az Országgyűlésnek beszámolni.

(3) A hivatásos bírákat a törvényben meghatározott módon a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa választja.

49. § (1) A bíróságok tárgyalásai – a törvény által meghatározott kivételektől eltekintve – nyilvánosak.

(2) A büntető eljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga.

50. § (1) A Magyar Népköztársaság bíróságai védik és biztosítják az állami, gazdasági és társadalmi rendet, az állampolgárok jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.

(2) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve.

(3) A bíróságokra vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.

AZ ÜGYÉSZSÉG

51. § (1) A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze és az ügyészség gondoskodik a társadalom törvényes rendjét, az állam biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető minden cselekmény következetes üldözéséről, az állampolgárok jogainak védelméről.

(2) Az ügyészség felügyeletet gyakorol a nyomozás törvényessége fölött, képviseli a vádat a bírósági eljárásban.

(3) Az ügyészség közreműködik annak biztosításában, hogy az állami, a társadalmi és a szövetkezeti szervek, valamint az állampolgárok a törvényeket megtartsák és megtartassák. Törvénysértés esetén fellép a törvényesség védelmében.

52. § (1) A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészét az Országgyűlés az első ülésén a követke-

zö Országgyűlés első üléséig terjedő időszakra választja. Az Országgyűlés a legfőbb ügyészt visszahívhatja.

(2) A legfőbb ügyész az Országgyűlésnek felelős, és működéséről köteles beszámolni.

53. § (1) Az ügyészeket a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze nevezi ki.

(2) Az ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész vezeti és irányítja.

(3) Az ügyészségre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.

AZ ÁLLAMPOLGÁROK ALAPVETŐ JOGAI ÉS KÖTELESSÉGEI

54. § (1) A Magyar Népköztársaság tiszteletben tartja az emberi jogokat.

(2) A Magyar Népköztársaságban az állampolgári jogokat a szocialista társadalom érdekeivel összhangban kell gyakorolni; a jogok gyakorlása elválaszthatatlan az állampolgári kötelességek teljesítésétől.

(3) A Magyar Népköztársaságban törvény állapítja meg az állampolgárok alapvető jogaira és kötelességeire vonatkozó szabályokat.

55. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja állampolgárainak a munkához való jogot, valamint a végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazást.

(2) E jogot a Magyar Népköztársaság a népgazdaság termelőerőinek tervszerű fejlesztésével és a

népgazdasági terven alapuló munkaerő-gazdálkodással valósítja meg.

56. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja állampolgárai számára a pihenéshez való jogot.

(2) Ezt a jogot a Magyar Népköztársaság a munkaidő törvényes megállapításával, fizetési szabadság biztosításával, az üdülés megszervezésének segítségével valósítja meg.

57. § (1) A Magyar Népköztársaságban az állampolgároknak joguk van az élet, a testi épség és az egészség védelméhez.

(2) Ezt a jogot a Magyar Népköztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, az emberi környezet védelmével valósítja meg.

58. § (1) A Magyar Népköztársaság állampolgárainak öregség, betegség és munkaképtelenség esetén anyagi ellátáshoz van joguk.

(2) A Magyar Népköztársaság az anyagi ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás keretében és a szociális intézmények rendszerével biztosítja.

59. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Népköztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, közép- és felsőfokú oktatással, a felnőtt dolgozók továbbképzésével és az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.

60. § A Magyar Népköztársaság biztosítja a tudományos és művészeti alkotó tevékenység szabadságát.

61. § (1) A Magyar Népköztársaság állampolgárai a törvény előtt egyenlők, és egyenlő jogokat élveznek.

(2) Az állampolgároknak nem, felekezet vagy nemzetiség szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Népköztársaság a területén élő minden nemzetiség számára biztosítja az egyenjogúságot, az anyanyelv használatát, az anyanyelven való oktatást, saját kultúrája megőrzését és ápolását.

62. § (1) A Magyar Népköztársaságban a nők és a férfiak egyenlő jogokat élveznek.

(2) A nők egyenjogúságát szolgálják: munkalehetőségeiknek és munkafeltételeiknek megfelelő módon való biztosítása; terhesség és szülés esetére fizetett szabadság, az anyaság és a gyermek fokozott törvényes védelme, továbbá az anya- és gyermekvédelmi intézmények rendszere.

63. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja az állampolgárok lelkiismereti szabadságát és a vallás szabad gyakorlásának jogát.

(2) A lelkiismereti szabadság biztosítása érdekében a Magyar Népköztársaság az egyházat különválasztja az államtól.

64. § A Magyar Népköztársaság a szocializmus, a nép érdekeinek megfelelően biztosítja a szólás- szabadságot, a sajtószabadságot és a gyülekezési szabadságot.

65. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja az egyesülési jogot. Az egyesülési jogot törvény szabályozza.

(2) A szocializmus rendjének és vívmányainak

védelmére, a szocialista építőmunkában és a közéletben való fokozott részvételre, a kulturális nevelő munka kiszélesítésére, a nép jogainak és kötelességeinek megvalósítására, a nemzetközi szolidaritás ápolására a dolgozók tömegszervezeteket és tömegmozgalmakat hozhatnak létre.

66. § A Magyar Népköztársaság biztosítja az állampolgárok személyi szabadságát és sérthetetlenségét, a levéltitok és a magánlakás tiszteletben tartását.

67. § A Magyar Népköztársaságban mindenki, akit demokratikus magatartásáért, a társadalmi haladás, a népek felszabadítása, a béke védelme érdekében kifejtett tevékenységéért üldöznak, menedékjogot kaphat.

68. § (1) Minden állampolgárnak joga van arra, hogy részt vegyen a közügyek intézésében; kötelessége, hogy közmegbízatását lelkiismeretesen teljesítse.

(2) Az állampolgárok az állami és a társadalmi szervezeteknek közérdekű javaslatot tehetnek. Ezeket érdemben el kell bírálni.

69. § A Magyar Népköztársaság állampolgárainak alapvető kötelessége: a nép vagyonának védelme, a társadalmi tulajdon szilárdítása, a Magyar Népköztársaság gazdasági erejének fokozása, műveltségük gyarapítása, az ország természeti és kulturális értékeinek oltalmazása, a társadalom rendjének erősítése.

70. § (1) A haza védelme a Magyar Népköztársaság minden állampolgárának kötelessége.

(2) Az állampolgárok az általános honvédelmi kötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítenek.

(3) A haza és a nép ügyének elárulását, a katonai eskü megszegését, az ellenséghez való átpartolást, a kémkedést, az állam katonai hatalmának minden csorbítását a törvény szigorúan bünteti.

A VÁLASZTÁSOK ALAPELVEI

71. § (1) Az országgyűlési képviselőket, valamint a községi, a városi és a fővárosi kerületi tanácsok tagjait (a helyi tanácstagokat) a választópolgárok általános, egyenlő és közvetlen választójog alapján, titkos szavazással választják. Az országgyűlési képviselőket választókerületenként és országos választási listán, a helyi tanácstagokat választókerületenként választják.

(2) A fővárosi tanács tagjait a fővárosi kerületi, a megyei tanácsok tagjait a városi és a községi tanácsok titkos szavazással választják.

(3) Az országgyűlési képviselőket, valamint a tanácsok tagjait választóik visszahívhatják. Az országos választási listán megválasztott képviselő

visszahívásáról – a Hazafias Népfront Országos Tanácsának javaslatára – az Országgyűlés dönt.*

72. § (1) A választójog a Magyar Népköztársaság minden nagykorú állampolgárát megilleti.

(2) A választáson minden szavazásra jogosult állampolgárnak egy szavazata van. Minden szavazat egyenlő.

(3) A választójogból való kizárás eseteit törvény állapítja meg.

73. § (1) Országgyűlési képviselővé vagy tanácstaggá mindenki megválasztható, akinek választójoga van.

(2) Az országgyűlési képviselők és a tanácsstagok választásáról, visszahívásáról külön törvény rendelkezik.

* Kiadványunk a 71. § szövegét az Alkotmány módosításáról szóló 1983. évi III. törvény – az 1985. évi általános választás kitűzésének napján hatályba lépő – 6. §-ának megfelelő szöveggel tartalmazza. (A szerk.)

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG CÍMERE, ZÁSZLAJA ÉS FŐVÁROSA

74. § A Magyar Népköztársaság címere: kétoldalt búzacoszorúval egybefogott világoskék mezőben álló, ívelt oldalú, piros-fehér-zöld színű pajzs. A búzacoszorút balról piros-fehér-zöld, jobbról vörös színű szalag fonja át. A pajzs fölött középen elhelyezett ötágú vörös csillag aranyszínű sugarakat bocsát a mezőre.

75. § A Magyar Népköztársaság zászlaja piros-fehér-zöld színű.

76. § A Magyar Népköztársaság fővárosa Budapest.

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

77. § (1) Az Alkotmány a Magyar Népköztársaság alaptörvénye.

(2) Az Alkotmány, valamint az alkotmányos jogszabályok az állam valamennyi szervére és az állam minden polgárára egyaránt kötelezők.

(3) Az állam minden szervének és minden állampolgárának kötelessége, hogy az Alkotmányt, az alkotmányos jogszabályokat megtartsa, és feladatkörében eljárva megtartassa.

78. § (1) A Magyar Népköztársaság Alkotmánya a kihirdetése napján lép hatályba; végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik.

(2) A Minisztertanács köteles az Alkotmány végrehajtásához szükséges törvényjavaslatokat az Országgyűlés elé terjeszteni.

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Szakra Lapnyomda (84-5953)

Felelős vezető Csöndes Zoltán vezérigazgató

A kötetet dr. Tóth Antal szerkesztette

A borító Rákos Kata munkája

Műszaki vezető Bereczki Gábor

Műszaki szerkesztő Mikóczi Vilmosné

Terjedelme 1,7 (A/5) iv

